

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปพฺพชฺช — การบวช”

คำว่า **ปพฺพชฺช** อ่านตามภาษาบาลีว่า **ปับ - พัด - ชะ** มาจากรากศัพท์ว่า **ป** (ทั่ว) กับ คำว่า **วช** (การเว้น) แปลง **ว** เป็น **พ** ช้อน **พ** ที่บัพหน้า และ ช้อน **ช** ที่หน้า **ช** จึงรวมกันเป็น **ปพฺพชฺช** แปลว่า การบวช ซึ่งเป็นการเว้นจากอกุศล เว้นจากเครื่องติดขัดทั้งหมดที่เคยมีเมื่อครั้งเป็นคฤหัสถ์ มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่ง คือเพศบรรพชิต เพื่อศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ขัดเกลากิเลสของตนเองเป็นสำคัญ การบวชจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะเป็นเรื่องอริยาสัยของผู้นั้นจริง ๆ ที่สะสมมาที่จะเห็นโทษของการอยู่ครองเรือน และมุ่งที่จะขัดเกลากิเลสให้ยิ่งขึ้นจริง ๆ ยิ่งกว่าคฤหัสถ์ ไม่ใช่เพียงอยากจะบวชก็บวช หรือบวชตาม ๆ กัน ข้อความในอรรถกถาทั้งหลาย แสดงถึงความยากของการบวชไว้ ดังนี้

“บทว่า **ทูปฺปพฺพชฺช** ความว่า ชื่อว่า การละกองแห่งโมคะน้อยก็ตาม มากก็ตาม และละเครื่องญาติ แล้วบวชมอบอุระ (*ถวายชีวิต*) ในศาสนานี้ เป็นการยาก

บทว่า **ทฺวาริรมิ** ความว่า การที่กุลบุตรแม้อบวชแล้วอย่างนั้น สืบต่อความเป็นไปแห่งชีวิต ด้วยการเที่ยวไปเพื่อภิกษา (*เที่ยววิณฑบาต*) ยินดียิ่ง ด้วยสามารถแห่งการคุ้มครองคุณ คือศีลอันไม่มีประมาณ และบำเพ็ญข้อปฏิบัติธรรมอันสมควรแก่ธรรมให้บริบูรณ์ เป็นการยาก”

(จาก ัมมปทัญญูกถา อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท)

บทว่า **ทูปฺปพฺพชฺช** ความว่า การเว้นทั่ว ชื่อว่าทำได้ยาก เพราะการสละกอง โภคสมบัติ และความห้อมล้อมของหมู่ญาติ น้อยก็ตาม มากก็ตาม แล้วบวช ถวายชีวิตในพระศาสนานี้ ชื่อว่า ยาก เพราะกระทำได้โดยยาก คือการบรรพชาทำได้โดยยาก เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า “**ทูปฺปพฺพชฺช**” (การบวชทำได้ยาก).

(จาก ปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย เถรคาถา เซนต์เถรคาถา)

บุคคลผู้เห็นโทษของการอยู่ครองเรือน ว่าคับแคบ (คับแคบด้วยอกุศล คับแคบด้วยกิเลส แน่นไปด้วยกิเลส แน่นไปด้วยอกุศล) มีแต่จะเป็นเครื่องพอกพูนกิเลสให้หนาแน่นขึ้น แล้วมีอริยาสัยน้อยไปที่จะขัดเกลากิเลสให้ยิ่งกว่าเพศคฤหัสถ์ จึงสละทุกสิ่งทุกอย่าง สละทรัพย์สินสมบัติเงินทองทั้งหลายทั้งปวง สละวงศาคณาญาติแล้วออกบวช เป็นบรรพชิต ด้วยความจริงใจ ด้วยความตั้งใจที่จะขัดเกลากิเลสจริง ๆ ไม่ใช่บวชด้วยความไม่รู้ ไม่ใช่บวชตาม ๆ กัน ที่สำคัญการบวชไม่ใช่เรื่องง่าย และการยินดีในการบวชก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจเป็นสำคัญ ถ้าบวชไปแล้วประพฤติดีประการต่างๆ ล่วงละเมิดสิกขาบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เป็นการไม่เคารพยำเกรงในพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นอันตรายมาก ถ้ามรณภาพลงในขณะที่ยังมีอาบัติ (การล่วงละเมิดสิกขาบท) ติดตัว เพราะไม่ได้กระทำความดีให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีแต่จะจุติคร่าไปสู่อบายภูมิโดยส่วนเดียว พระภิกษุที่ตกนรกเกิดในอบายภูมิ ก็มีมากเหมือนกัน

และที่น่าพิจารณาคือ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้บวช แต่เป็นคฤหัสถ์ผู้ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ และมีโอกาสศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย กล่าวได้ว่า ชีวิตในชาตินี้ย่อมไม่เปล่าประโยชน์อย่างแน่นอน ถ้าเป็นอย่างนี้ได้ ย่อมดีกว่าบวชไปแล้วเป็นบรรพชิตที่ไม่ดี ไม่มีความรู้ความเข้าใจพระธรรม เพราะเหตุว่าเป็นคฤหัสถ์ก็สามารถฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมน้อมประพฤติตามพระธรรม ตามควรแก่เพศของตน สะสมเป็นที่พึงต่อไปในภายหน้าได้

ประการสำคัญที่ควรพิจารณาสำหรับผู้คิดว่า จะบวชเพื่อทดแทนพระคุณมารดาบิดา เพราะข้อความว่า **บวชเพื่อทดแทนพระคุณมารดาบิดา ไม่มีในพระไตรปิฎก** ไม่ได้มีปรากฏในคำสอนของพระพุทธศาสนา มีแต่บวชเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง **ถ้าจะทดแทนพระคุณมารดาบิดา ไม่ต้องบวช** เพราะเหตุว่าชีวิตของคฤหัสถ์ สามารถดูแล ทอดแทนพระคุณมารดาบิดาได้อย่างเต็มที่ สะดวกทุกเวลา ไม่มีอะไรยากเกินไป และหน้าที่ที่บุตรธิดาจะพึงกระทำต่อมารดาบิดา ดังพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ คือ ท่านเลี้ยงเรามากก็ต้องเลี้ยงท่านตอบ, รับทำกิจของท่าน, ดำรงวงศ์ตระกูล, ประพฤติตนให้เหมาะสมกับการที่จะได้รับทรัพย์มรดก และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ก็ทำบุญอุทิศกุศลให้ท่าน นี่คือนิยามที่บุตรธิดาพึงกระทำต่อมารดาบิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุตรธิดามีความรู้ความเข้าใจพระธรรม ก็สามารถทดแทนพระคุณได้อย่างยิ่งทีเดียว ด้วยการถือกุศลให้ท่านได้เข้าใจพระธรรมตามด้วย ซึ่งความเข้าใจพระธรรมนี้เอง จะเป็นสิ่งที่พึงสำหรับท่านทั้งสองอย่างแท้จริง

ดังนั้น พระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง เมื่อเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามพระธรรมคำสอนแล้ว ก็จะไม่ไปทำอะไรด้วยความเห็นผิด ด้วยความไม่รู้ มีแต่จะดำเนินไปในทางที่ถูกที่ควร **เป็นผู้มีเหตุมีผล ไม่ทำอะไรตามๆ กันโดยไม่ได้พิจารณาในความเป็นจริง** เพราะมีปัญหาความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นเครื่องนำทางชีวิตที่ดี ให้น้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และละเว้นในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายทั้งปวง.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]